Граматична норма

Публикувано от **dannyboy** на **19.04.2010**

Владее и умее да прилага граматична норма на съвременния български книжовен език.

Езикова норма - сбор от научно и обществено установени в определен период правила за употреба на думите с оглед на тяхното значение, словообразуване, формообразуване и построяване на изречението, книжовен изговор и правопис.
Съгласуване на формите при учтивост.

Глаголи - формите на глаголите са съгласувани по лице и число, т.е те са във форма за 2 л. мн. ч.

Пример: Вие ще отговорите ли на въпроса?

Трябва да водите по-здравословен начин на живот.

Искате ли да видите тази книга?

Може/Можете ли да изпратите документа по факс?

→ Като имате предвид, че в редица глаголни форми за т. нар. перфектни (относителни, регулативни) времена: минало неопределено, минало предварително, бъдеще предварително, бъдеще вр. в миналото, участва **минало свършено деятелно причастие**, то следва да прибавим, че тези причастия също се съгласуват във 2 л. мн. ч.

Пример: Вие, господин Иванов, сте дошли първи на срещата.

Вие, господине, сте казали това по време на предварителния.

Вие, госпожо Иванова, бяхте споменали за такава вероятност. (Вие сте дошъл,

Вие сте казал, Вие бяхте споменала)

→ От др. страна, миналото несвършено деятелно причастие, което също се образува от суфикс - л, се използа за т. нар. преизказни форми, т. е. те са форми на глагола за специфично наклонение. От това следва, че също са съгласувани в мин. ч.

Пример: Значи Вие сте четели обявите, когато са Ви потърсили по телефона и са се представили за дистрибутори

→ Следователно можем да заключим, че т. нар. делови причастия се съгласуват в мн. ч. във формите за учтивост.

Прилагателните имена - качествени и относителни, както и останалите части на речта, които имат характеристиките и поведението на прилагателни: сег. деятелно причастие, страдателно причастие (сегашно и минало), числителни редни и местоимения (без личните) се съгласуват по род и ед. ч.

Примери: Вие сте участващ/а.

Вие сте видян/а.

Вие сте някой/някакъв, никой/никакъв, всякакъв/всякаква, мой/моя,този/тези.

Вие сте обвиняем /а.

Вие сте пръв/първа/втори/а.

→ Естествено е, че липсва съгласуване на същ. им., поради спецификата на граматическата категория род при същ. име.

Пример: Вие сте първенец. (за лица мъже и за лица жени)

Вие станахте ръководител. Вие ще се омъжите.

Членуване на съществителните имена.

Мъжки род - един от най-дискотираните въпроси в българската правописна норма е този за членуването на имена от м. р. ед. ч. с пълен и кратък член. Въпросът е дискотиран, тъй като

членуването на имената от м. р. ед. ч. е единствено синтактично правило, за разлика от фонотичните основания, които определят избора на членната морфема при останалите съществителни имена.
Правилото гласи, че с пълен член се членуват имената от м. р. ед. ч., когато името е подлог, сказуемно име или сказуемно определение в изречението. С кратък член - във всички останали случаи.
Най-често грешки се допускат в изречения със страдателен залог и особено във възвратно-страдателен залог, в който логическият субект и граматическият подлог не съвпадат.

Правила:

I. Ако думата в едно изречение заместим с ТОЙ (личното местоим.), то тогава членуваме с пълен член без съмнение!

Пример: ВойникЪТ смело влиза в бой. (ТОЙ смело влиза в бой)

Умореният тръбач свири отбой (ТОЙ свири отбой)

Заслужи наградата моЯТ герой. (Заслужи наградата ТОЙ - моЯТ герой)

II. След спомагателен глагол имената приемат пълен член.

Пример: Аз СЪМ победителЯТ от играта.

Той БЕ ученикЪТ, не научил урока.

Той БЕШЕ виновниЯТ за белята.

III. Ако думата в изречението заместват НЕГО или ГО, не важи правило едно. В този случай членуваме с кратък член.

Пример: Видях лъвА в блиската гора. (НЕГО видях, видях ГО - лъва)

Котаракът излъга царЯ. (НЕГО излъга, излъга ГО - царя)

Скромността краси човекА. (НЕГО краси, краси ГО - човека)

IV. След предлог, винаги се поставя кратък член.

Пример: На учителЯ подариха цветя.

В шкафА е скритаизненадата.

Powered by
Bukvar.bg
© 2010-2024